

pārmācīšanu vai tēva draudiem saistībā ar pierādīto puikas seksuālo ziņkārību šajās situācijās.

IV

Vesela bērnības atmiņu summa, kas nepieciešami apvienota fantāzijā, atrodas aiz šāda pavecākas kundzes sapņa.

Viņa steigšus iziet, lai iepirktos. Tad uz Grābena³¹ viņa, gluži kā sabrukusi, noslīgst ceļos. Ap viņu sapulcējas daudz ļaužu, īpaši fiakru kučieri; taču neviens nepalīdz piecelties. Viņa veic daudzus veltīgus mēģinājumus; beidzot tas izdodas, jo viņa tiek iesēdināta fiakrā, kam viņa jāaizved uz mājām; caur logu viņai iemet lielu, pilni piepildītu grozu (līdzīgu iepirkšanās grozam).

Tā ir tā pati sievietē, kura sapņos tiek nemītīgi steidzināta, gluži kā viņa steidzās, būdama bērns [189. lpp.]. Sapņa pirmā situācija acīmredzot ir radusies no skata uz paklupušu zirgu, savukārt “sabrukšana” norāda uz sacīkstēm. Jaunības gados viņa bija *jātniece*, bet vēl jaunākos laikam arī *zirgs*. Pie *nokrišanas* pieder pirmā bērnības atmiņa par septiņpadsmitgadīgo portjē dēlu, kuram uz ielas bija uznākuši epileptiski krampji un kurš kariatē tika nogādāts mājās. Par to viņa, protams, tikai dzirdēja, taču priekšstats par epileptiskiem krampjiem, par “*nokritušo*” ieguva lielu varu pār viņas fantāziju un vēlāk ietekmēja viņas pašas histēriskās lēkmes to formā. – Kad sievieškārtas persona sapņo par krišanu, parasti tam ir seksuāla nozīme, viņa kļūst par “*kritušo*”; mūsu sapnim šī interpretācija ir vismazāk apšaubāmā, jo viņa nokrīt uz *Grābena*, tajā Vīnes vietā, kas ir pazīstama kā prostitūcijas promenāde. *Iepirkšanās grozs* sniedz vairāk nekā vienu interpretāciju; kā kurvis tas viņai atgādina daudzus *kurvīšus*, ko iesākumā devusi saviem preciniekiem, bet vēlāk, kā pati domā, ir saņēmusi arī pati. Tam pieder arī tas, ka viņai *neviens negrib palīdzēt piecelties*, ko viņa pati izklāsta kā noniecināšanu. Vēl *iepirkšanās grozs* atgādina par fantāzijām, kuras analīzei jau ir kļuvušas zināmas: viņa ir apprecējusies zem savas kārtas un nu pati dodas uz tirgu iepirkties. Taču, visbeidzot, iepirkšanās grozu var interpretēt kā *kalpojošas personas* zīmi. Tam

pievienojas citas bērnības atmiņas – par ķēkšu, kas tika atlaista, jo zaga; viņa arī ir tā *noslīgusi ceļos* un lūgusies. Viņa tolaik bija divpadsmit gadus veca. Tad [atmiņa] par istabmeitu, kas tikusi atlaista, jo sagājās ar nama *kučieri*, ar kuru, starp citu, viņa vēlāk apprecējās. Šī atmiņa mums līdz ar to sniedz avotu *kučierim* sapnī (kurš atšķirībā no īstenības neuzņemas gādību par kritušo). Taču vēl ir jāizskaidro groza *iemešana*, turklāt – *pa logu*. Tas viņai atgādina bagāžas *ekspedēšanu* ar vilcienu, “*logēli*” laukos, nelielus iespaidus par uzturēšanos laukos, kā kaut kāds kungs dāmai istabā met *pa logu zilas plūmes*, kā baidās viņas mazā māsa, jo garāmejošs pamuļķis skatījās *pa logu* istabā. Un nu aiz tā uzpeld neskaidra atmiņa no desmitā dzīves gada par bērnu audzinātāju, kas uz laukiem ar nama kalpotāju rikoja mīlas scēnas (no kurām bērns kaut ko varēja pamanīt) un kopā ar savu mīļāko tika “*ekspedēta*”, “*izmesta*” (savnī pretstats: “*iemests*”); stāsts, kuram mēs bijām tuvojušies arī pa vairākiem citiem ceļiem. Turklāt kalpojošas personas mantība, koferis Vīnē nievājoši tiek dēvēts par “*septiņām plūmēm**”. “*Sakravā savas septiņas plūmes un ej!*”

Manā kolekcijā, protams, ir pārbagāts krājums ar šādiem pacientu sapņiem, kuru analīze ved uz neskaidriem vai pat gandrīz neatminamiem bērnības iespaidiem, bieži [tie ir] no pirmajiem trim dzīves gadiem. Taču būtu kļūmi no tiem izdarīt secinājumu, kas būtu spēkā sapnim vispār; runa taču regulāri ir par neirotikām, jo īpaši histēriskām personām, un lomu, kas bērnības ainām tiek šajos sapņos, varētu noteikt neirozes iedaba, nevis sapņa būtība. Taču, interpretējot pats savus sapņus, ko daru ne jau rupju ciešanu simptomu dēļ, latentajā sapņa saturā tikpat bieži negaidīti sastopos ar kādu infantilu ainu un vesela sapņa sērija reizēm rit pa kādu no ceļiem, kas izriet no kāda bērnības pārdzīvojuma. Piemērus jau esmu minējis [184.–189. lpp.] un atšķirīgās situācijās minēšu vēl. Iespējams, ka nevaru noslēgt visu sadaļu labāk, kā pavēstot dažus sapņus, kuros jaunie iemesli un senaizmirstie bērnības pārdzīvojumi kopā parādās kā sapņa avoti.

* [Die Zwetschke (austricisms); die Pflaume (vāc. lit.) – plūme.]

1)

Kad pēc ceļojuma, noguris un izsalcis biju uzmeklējis gultu, miegā deva ziņu dzīves lielās vajadzības un es sapņoju: *es dodos uz virtuvi, lai man iedotu ko ceptu vai vārītu. Tur stāv trīs sievietes, no kurām viena ir saimniece un kaut ko virpina rokās, it kā gatavotu knēdeļus. Viņa atbild, ka man jāgaida, līdz tie būs gatavi (ne nu gluži kā runa). Es kļūstu nepacietīgs un aizskarts dodos prom. Es velku mēteli; taču pirmais, ko izmēģinu, man ir par garu. Atkal to novelku, nedaudz pārsteigts, ka tam ir kažokādas apmalojums. Otrajam, ko uzvelku, ir gara lente ar turku zīmējumu. Pienāk svešinieks ar garu seju un īsu ķīļbārdu un traucē man to uzvilkt, pasludinot to par savu. Nu es viņam rādu, ka tas caurcaurēm ir izšūts turciski. Viņš jautā: kāda jums daļa par turku (zīmējumiem, lentēm..)? Taču tad mēs esam savstarpēji visnotaļ draudzīgi.*

Šā sapņa analizē gluži negaidīti iedomājos pirmo romānu, kuru es, laikam trīspadsmitgadīgs, biju lasījis, t. i., sācis ar pirmā sējuma beigām. Romāna nosaukumu un tā autoru es nekad nebiju zinājis, taču noslēgums man ir dzīvā atmiņā. Varonis krīt neprātā un nemitīgi atkārtoti triju sieviešu vārdus, kuras viņam dzīvē ir nozīmējušas vislielāko laimi un postu. Viens no šiem vārdiem ir *Pelagija*. Vēl nezinu, ko analizē iesākšu ar šo iedomu. Tē saistībā ar trim sievietēm uzrodas trīs parkas, kuras auž cilvēka likteni, un es zinu, ka viena no trim sievietēm, saimniece sapnī, ir māte, kas sniedz dzīvību, tostarp arī – kā man – pirmo barību jaundzimušajam. Pie sievietes krūts tiekas mīlestība un izsalkums. Kā stāsta anekdote, kāds jauns vīrietis, kurš kļuva par lielu sievietes skaistuma cienītāju, reiz, kad runa sākās par skaisto zīdītāju, kura baroja viņu kā zīdaini, izteicās: viņam žēl, ka tolaik nav labāk izmantojis lielisko izdevību. Parasti mēdzu atgādināt [šo] anekdoti, lai skaidrotu *papildināmības* momentu psihoneirožu mehānismā.³² – Viena no parkām tāpat berzē plaukstu, it kā gatavotu *knēdeļus*. Dīvaina parkas nodarbošanās, tai nepieciešami vajadzīgs skaidrojums! Tas tad nu nāk no citas un agrākas bērnības atmiņas. Kad biju sešus gadus vecs un baudīju pie savas mātes pirmo apmācību, man bija jātic, ka esam no pīšļiem izveidoti un tāpēc par pīšļiem mums jāpaliek. Taču man tas nebija pa

prātam, un es apšaubīju mācību. Tad māte saberzēja plaukstu – līdzīgi tam, kā to dara, gatavojot knēdeļus, tikai miklas nebija starp tām – un parādīja man melnīgsnējas *epidermas* plēksnītes, kas šādi atdalījās, kā apliecinājumu tam, ka esam veidoti no pišļiem. Mans izbrīns par šo demonstrāciju *ad oculos* bija bezgalīgs, un es padevos tam, kas vēlāk bija jādzird izteikts vārdos: “Dabai tu esi nāvi parādā.”³³ Tātad tās tiešām ir parkas, pie kurām eju uz virtuvi, kā visai bieži dariju bērnības gados, kad biju izsalcis, un māte pie pavarda skubināja pagaidīt, kamēr pusdienas būs gatavas. Bet nu *knēdeļi!* Vismaz viens mans universitātes skolotājs, taču tieši tas, kuram pateicos par savām zināšanām *histologijā* (*epiderma*), atgādina personu vārdā *Knēdls*, kuru viņam vajadzēja saukt pie atbildības, jo tā bija plaģiējusi viņa darbus. Veikt plaģiātu, piesavināt to, ko var iegūt, kaut arī tas pieder citam, acīmredzot ved uz sapņa otro daļu, kurā tieku iztīrīts kā *mēteļa zaglis*, kas labu laiku darbojās klausītavās. Es pierakstīju vārdu “*plaģiāts*” bez nodoma, jo tas man radās, un tagad manū, ka tas var kalpot kā tilts starp dažādiem manifestētā sapņa satura fragmentiem. Asociāciju virkne *Pelagija – plaģiāts – plagiostomi*^{**} (*haizivs*) – *zivs peldpūslis* saista seno romānu ar *Knēdla* lietu un mēteli, kas acīmredzot nozīmē seksuālās tehnikas ierīci [sal.: 179. lpp.] (sal. ar Morī sapni par *kilo – loto*, 71. lpp.). Tiesa, tā ir ārkārtīgi uzspiesta un bezjēdzīga saistība, taču ne tāda, kādu varētu izveidot nomodā, ja tā jau nebūtu izveidota sapņa darbā. Jā, it kā dziņai uzspiest saistības nebūtu nekā svēta, dārgais *Brikes*³⁴ [burt. – tilts] vārds (par vārda *tiltu* sk. iepriekš) kalpo tam, lai man atgādinātu par to pašu institūtu, kur pavadīju savas kā skolnieka vislaimīgākās stundas, pavisam pieticīgi

(“Tā jūs pie viedības *krūtīm*
ik dienu vairāk baudīsiet”³⁵),

pilnīgā pretstatā iekārēm, kas mani *moka* [*plagen*], kad sapņoju. Un, visbeidzot, uzrodas atmiņa par citu dārgu skolotāju, kura vārdā atkal

* Abi afekti, kas attiecas uz šīm bērnības ainām, izbrīns un padošanās nenovēršamajam, parādījās īsi pirms tam sapnī, kas man pirmoreiz atsauc atmiņā šo bērnības pārdzīvojumu.

** Ar plagiostomiem es papildīnu ne jau patvaļīgi; tie atgādina par nepatīkamu izblamēšanos tā paša skolotāja priekšā.

ieskanas kaut kas ēdams (*Fleišs* [gaļa] gluži kā Knēdls), un sērīgu ainu, kurā sava nozīme ir *epidermas plēksnītēm* (māte – saimniece), un *gara traucējums* (romāns), un līdzeklis no latīņu *virtuves*, kas mazina *izsalkumu*, proti, kokaīns.

Šādi es varēju izsekot savītajiem domu ceļiem un pilnīgi izskaidrot analizē trūkstošo sapņa fragmentu, taču man tā jāatstāj, jo personiskie upuri, kurus tā prasītu, ir pārāk lieli. Es izvēlos tikai vienu pavedienu, kas var tieši novest pie [šīm] mudžeklim pamatā esošā sapņojuma. Sveša is ar garo seju un ķīļbārdu, kurš grib man traucēt uzvilkt mēteli, ir ar tā Spalato tirgotāja vaibstiem, no kura mana sieva bija bagātīgi iepirkusi *turku* audumus. Viņu dēvēja par Popoviču, aizdomīgs vārds, kas arī humoristam Štetenheimam³⁶ ir devis iemeslu daudznozīmīgai piezīmei (“Viņš nosauca savu vārdu un nosarcis paspieda man roku.”). Starp citu, gluži tāda pati vārda lietošana nevietā kā iepriekš ar Pelagiju, Knēdlu, Briki, Fleišlu. To, ka šāda vārdu spēle ir bērnu nerātība, var apgalvot bez kāda iebilduma; bet, ja es tai ļaujos, tas ir atlīdzības akts, jo mans paša vārds neskaitāmas reizes ir kritis par upuri šādām plānprātīgām asprātībām. Gēte reiz atzīmē, cik gan jutīgs ir [cilvēks] pret savu vārdu, ar kuru jūtas saaudzis kā ar savu *ādu*, kad Herders saistībā ar viņa vārdu sadzejoja:

“No *dieviem* [*Götter*] cēlies tu, no gotiem vai dubļiem [*Kote*]” –
 “Tā arī jūsu *dievu tēli* ir putekļos vērtušies.”³⁷

Manu, ka novirzei no vārda lietošanai nevietā vajadzēja sagatavot tikai šīs žēlabas. Taču pārtrauksim šē. – Iepirkšanās Spalato man atgādina par citu iepirkšanos Kataro*, kad biju pārāk atturīgs un palaidu garām iespēju iegādāties skaistas lietas (sk. iepriekš par iespējas palaišanu garām saistībā ar zīdītāju). Viens no sapņojumiem, ko sapņotājam sniedz izsalkums, ir šāds: *neko nedrīkst laist garām, jāņem, ko var paņemt, pat ja šādi tiek nodarīta neliela netaisnība; nedrīkst laist garām nevienu iespēju, dzīve ir tik īsa, bet nāve ir nenovēršama*. Tā kā domāts ir arī seksuāli un iekāre negrib apstāties netaisnības priekšā, tad šim *carpe diem*

* [Kataro (*Cattaro*) – tagadējā Kotora Melnkalnē; Spalato – tagadējā Splita Horvātijā.]

ir jābīstas no cenzūras un jāslēpjas aiz sapņa. Te nu pie vārda tiek visas pretējās domas, atmiņa par laiku, kad sapņotājam pietika tikai ar *garīgo barību*, visas atturēšanas un pat draudi ar pretīgiem seksuāliem sodiem.